

تاریخ ۳- دوازدهم علوم انسانی

درسنامه و نکات مهم (خلاصه) درس ۱۱

استقرار و تثبیت نظام جمهوری اسلامی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی: با فرمان و تأکید امام خمینی، مأموریت اجرای اقدامات لازم برای تعیین و تأسیس نظام سیاسی جدید توسط دولت موقت و شورای انقلاب هر چه سریعتر

وظایف دولت موقت و شورای انقلاب پس از پیروزی انقلاب اسلامی: **با فرمان و تأکید امام خمینی، مأموریت اجرای اقدامات لازم برای تعیین و تأسیس نظام سیاسی جدید**

استقرار نظام جمهوری اسلامی

از فردای پیروزی انقلاب اسلامی، دولت موقت انقلاب به ریاست مهندس مهدی بازرگان به همراه شورای انقلاب: ۱. اداره امور کشور، ۲. اقدام برای استقرار نظام سیاسی جدید

مهمترین اقدامات دولت موقت و شورای انقلاب به منظور **استقرار نظام جمهوری اسلامی**: **برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی جدید ۲ تدوین قانون اساسی ۳ شکل گیری هیئت دولت براساس قانون اساسی جدید ۴ تأسیس نهادهای انقلابی**

۱ برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی جدید: برگزاری این همه پرسی در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ و اعلام نتیجه آن در ۱۲ فروردین، موافقت و رأی مثبت بیش از ۹۸ درصد شرکت کنندگان به جمهوری اسلامی

روز جمهوری اسلامی: **برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی جدید در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ و اعلام نتیجه آن در ۱۲ فروردین، موافقت و رأی مثبت بیش از ۹۸ درصد شرکت کنندگان به جمهوری اسلامی**

در نتیجه، نامگذاری ۱۲ فروردین در تقویم به عنوان روز جمهوری اسلامی

۲ تدوین قانون اساسی

یکی از وظایف مجلس خبرگان: تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

علت برگزاری انتخابات مجلس خبرگان: چند ماه بعد از همه پرسی، مردم با حضور در پای صندوق های رأی، انتخاب ۷۲ نماینده مجلس خبرگان قانون اساسی برای تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
مهمترین حادثه چند ماه بعد از همه پرسی: برگزاری انتخابات مجلس خبرگان
آغاز تدوین قانون اساسی جدید توسط مجلس خبرگان: مرداد 1358

علت و چگونگی اشغال سفارت آمریکا: در زمان تدوین قانون اساسی، تسخیر سفارت آمریکا در تهران توسط دانشجویان موسوم به پیرو خط امام در 13 آبان 1358؛ علت این اقدام: ۱. تداوم دشمنی ها و توطئه های دولت آمریکا علیه انقلاب اسلامی
۲. دخالت آمریکا در امور داخلی ایران از جمله اجازه ورود به محمدرضا شاه پهلوی برای سفر به آن کشور

واکنش امام در مقابل اشغال سفارت آمریکا توسط دانشجویان: تأیید این اقدام دانشجویان توسط امام خمینی و معرفی آن به عنوان انقلاب دوم

انقلاب دوم: معرفی تسخیر سفارت آمریکا در تهران توسط دانشجویان موسوم به پیرو خط امام در 13 آبان 1358 به عنوان انقلاب دوم توسط امام خمینی

واکنش مجلس خبرگان قانون اساسی در مقابل تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان: حمایت از آن

علت استعفای بازرگان (واکنش بازرگان در مقابل تسخیر لانه جاسوسی): نارضایتی و مخالفت مهندس بازرگان و اعضای کابینه او با اقدام دانشجویان در تسخیر سفارت آمریکا، در نتیجه استعفای وی

پس از استعفای دولت موقت {مهندس بازرگان}: برعهده گرفتن مسئولیت اداره کشور و تکمیل روند استقرار نظام سیاسی جدید توسط شورای انقلاب

وظایف شورای انقلاب پس از استعفای دولت موقت: برعهده گرفتن مسئولیت اداره کشور و تکمیل روند استقرار نظام سیاسی جدید

همه پرسی قانون اساسی: پس از تدوین و تصویب قانون اساسی جدید توسط نمایندگان مجلس خبرگان، برگزاری همه پرسی این قانون (آذر ۱۳۵۸) و تأیید آن توسط اکثر مردم ایران

۳ شکل گیری هیئت دولت براساس قانون اساسی جدید

پیامد تدوین و تصویب قانون اساسی: فراهم آمدن زمینه برای برگزاری انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و تشکیل دولت دائم

انتخابات ریاست جمهوری: پس از تدوین و تصویب قانون اساسی؛ ابتدا برگزاری انتخابات ریاست جمهوری (بهمن 1358) و انتخاب ابوالحسن بنی صدر به عنوان نخستین رئیس جمهوری اسلامی ایران.

مجلس شورای اسلامی: با فاصله کوتاهی از انتخابات ریاست جمهوری؛ برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی (اسفند ۱۳۵۸)

چگونگی تشکیل دولت دائمی ایران: پس از شروع به کار مجلس شورای اسلامی، ابتدا معرفی محمدعلی رجایی به عنوان نخست وزیر و سپس دادن رأی اعتماد وزرای معرفی شده توسط او از مجلس شورای اسلامی؛ در نتیجه روی کار آمدن دولت دائم و برعهده گرفتن مدیریت امور کشور از شورای انقلاب.

انتخابات اولین دوره مجلس خبرگان رهبری: برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس خبرگان رهبری در (آذر ۱۳۶۱) و تشکیل مجلس خبرگان رهبری،

شکل گیری تمامی ارکان سیاسی کشور مطابق قانون اساسی پس از برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس خبرگان رهبری و استقرار کامل نظام سیاسی جمهوری اسلامی

۴ تأسیس نهادهای انقلابی

تأسیس نهادهای انقلابی: یکی از گام‌های مهم و تأثیرگذار در روند استقرار نظام جمهوری اسلامی هم زمان با

شکل گیری ارکان سیاسی

تنوع و گستره وسیع این نهادها در برگیرنده ابعاد مختلف سیاسی، امنیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه: بیانگر بینش مدیریت منسجم و جامع حضرت امام.

۱. کمیته انقلاب اسلامی: بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فرمان امام خمینی تأسیس کمیته انقلاب اسلامی. وظیفه این کمیته: حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی

۲. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: کمی بعد از تشکیل کمیته انقلاب اسلامی، ایجاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی توسط جوانان شجاع و مبارز ایرانی. وظیفه: پاسداری از آرمانها و دستاوردهای انقلاب

۳. جهاد سازندگی: وظیفه: شکل گیری برای عمران، آبادانی و رفع فقر و محرومیت از روستاها

۴. کمیته امداد امام خمینی: وظیفه: برای حمایت از محرومان و مستضعفان

۵. نهضت سواد آموزی: شروع به کار با هدف ترویج فرهنگ سوادآموزی و کاهش و رفع بیسوادی

۶. بنیاد شهید، ۷. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۸. بسیج مستضعفان: ایجاد به فرمان رهبر انقلاب اسلامی

۹. دادگها و دادرهای انقلاب اسلامی: شکل گیری برای رسیدگی به پرونده مقامات و مأموران رژیم سابق

در بُعد آیینی و مناسکی: اقامه اولین نماز جمعه به امامت آیت الله طالقانی (۵ مرداد ۱۳۵۸) در تهران و سپس به تدریج در سایر شهرستا نها

توطئه ها و تلاشهای دشمنان داخلی و خارجی

ناراحتی و آشفتگی دشمنان خارجی و داخلی: از پیروزی انقلاب اسلامی و پیشرفت موفقیت آمیز روند استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران

عصبانیت دو چندان دولتمردان آمریکایی: با تسخیر لانه جاسوسی و افشا شدن نقش آمریکا در توطئه علیه انقلاب اسلامی، مهمترین توطئه ها و تلاشهای دشمنان داخلی و خارجی علیه جمهوری اسلامی ایران: ۱ ایجاد آشوب و ناامنی ۲ ترور شخصیت ها و مردم انقلابی ۳ حمله نظامی آمریکا به طبرستان ۴ طراحی کودتا

۱ ایجاد آشوب و ناامنی

اقدامات گروهک های ضد انقلاب: تلاش گروهک های ضد انقلاب با (حامیان گروهک ها) حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در مناطق مختلف کشور به ویژه کردستان، خوزستان، سیستان و ترکمن صحرا (در استان گلستان کنونی) در جهت (هدف گروهکها) تبدیل یکپارچگی و زندگی مسالمت آمیز اقوام ایرانی به اختلاف و تفرقه و در نتیجه ایجاد مسائل و مشکلات زیادی برای کشور و مردم آن مناطق

حامیان گروهک ها: حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی از آنها

مناطق مختلف اقدامات گروهک ها: مناطق مختلف کشور به ویژه کردستان، خوزستان، سیستان و ترکمن صحرا (در استان گلستان کنونی)

هدف گروهکها از ایجاد آشوب و ناامنی: تبدیل یکپارچگی و زندگی مسالمت آمیز اقوام ایرانی به اختلاف و تفرقه و در نتیجه ایجاد مسائل و مشکلات زیادی برای کشور و مردم آن مناطق

۲ ترور شخصیت ها و مردم انقلابی: توسط دو گروهک: فرقان و مجاهدین خلق

اقدامات گروهک فرقان: مدت کوتاهی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، شهادت برخی از شخصیت های برجسته انقلابی مانند سپهبد ولی الله قرنی، رئیس ستاد مشترک ارتش، آیت الله استاد مطهری عضو سرشناس شورای انقلاب و از یاران نزدیک امام خمینی، دکتر مفتاح، حاج مهدی عراقی و آیت الله قاضی طباطبایی از مبارزان سرشناس و سوء قصد به حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی و آیت الله ربانی شیرازی از شخصیت های مبارز توسط گروهک تروریستی فرقان

گروهک مجاهدین خلق (منافقین): پس از دستگیری اعضای گروه فرقان، آغاز ترور توسط سازمان مجاهدین خلق (منافقین) شهادت عده زیادی از مسئولان و شمار کثیری از مردم عادی در کوچه و بازار توسط آنان

۳ حمله نظامی آمریکا به طبرستان

علت و نتیجه حمله نظامی آمریکا به طبرستان: (علت): پس تسخیر سفارت آمریکا در تهران توسط دانشجویان پیرو خط امام و دستگیر و بازداشت اعضای سفارت؛ قرار گرفتن دولتمردان آمریکایی در شرایط دشواری از این رو، طراحی یک عملیات پیچیده نظامی توسط آمریکا، اقدام آمریکا در پیاده کردن نیروهای ویژه خود در صحرای طبرستان در ۱۳۵۹. مأموریت این گروه زنده نظامی: تسخیر چند مرکز در تهران و خارج کردن آمریکاییان بازداشتی از ایران اما (نتیجه): سقوط چند فروند

بالگرد نظامی و کشته شدن تعدادی از نیروهای مهاجم با عنایت خداوند، و وقوع توفان شن و کاهش دید خلبانان آمریکایی؛ فرار بقیه با به جا گذاشتن بخشی از تجهیزات، اسناد و مدارک

۴ طراحی کودتا: توسط دو گروه: سازمان نقاب با حمایت آمریکا و رژیم بعث عراق؛ حزب توده با حمایت شوروی

طراحی کودتا و نتیجه آن در تیر ۱۳۵۹: در تیر 1359، طراحی کودتا توسط (اعضای طراح کودتا) تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار، موسوم به "سازمان نقاب"، با پشتیبانی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) و حکومت بعثی عراق. هدف کودتاچیان: بمباران محل سکونت حضرت امام و برخی مراکز مهم در پایتخت را و ساقط نمودن نظام جمهوری اسلامی با استفاده از امکانات نظامی پایگاه هوایی شهید نوژه همدان، کشف و خنثی شدن این توطئه اندکی پیش از اجرا.

سازمان نقاب: تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار

حامیان طراحی کودتای نوژه: با پشتیبانی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) و حکومت بعثی عراق

هدف کودتاچیان: بمباران محل سکونت حضرت امام و برخی مراکز مهم در پایتخت را و ساقط نمودن نظام جمهوری اسلامی با استفاده از امکانات نظامی پایگاه هوایی شهید نوژه همدان،

نتیجه کودتای نوژه: کشف و خنثی شدن این توطئه اندکی پیش از اجرا

کودتای حزب توده: جاسوسی به نفع حکومت شوروی در ایران، قصد کودتا در سال 1360 ش، عاقبت: این توطئه کشف و

دستگیری سران آن

تثبیت نظام جمهوری اسلامی ایران

مهمترین مقامات ابوالحسن بنی صدر: پس از انتخاب ابوالحسن بنی صدر به عنوان نخستین رئیس جمهوری اسلامی ایران، تنفیذ حکم ریاست جمهوری وی، واگذاری فرماندهی کل قوا و ریاست شورای انقلاب به او توسط امام خمینی

واکنش بنی صدر به نخست وزیری رجایی: (چگونگی انتصاب رجایی به نخست وزیری) قرار گرفتن در موقعیت و مقامات

مهمی چون ریاست جمهوری وی، واگذاری فرماندهی کل قوا و ریاست شورای انقلاب؛ غرور فراوان بنی صدر در نتیجه امتناع

وی از پذیرش محمد علی رجایی، چهره انقلابی و مورد اعتماد امام و مردم، به نخست وزیری؛ اما سرانجام، نخست وزیری

رجایی با اصرار نمایندگان مجلس شورای اسلامی

اقدامات بنی صدر در دوران ریاست جمهوری: قرار گرفتن در موقعیت و مقامات مهمی چون ریاست جمهوری وی، واگذاری

فرماندهی کل قوا و ریاست شورای انقلاب؛ غرور فراوان بنی صدر در نتیجه امتناع وی از پذیرش محمد علی رجایی، اما اجبار

در آن در نتیجه اقدام بنی صدر به اختلاف افکنی میان مسئولان و نهادهای نظام، و فاصله گرفتن از خط امام و پیوستن به گروه

های منحرف و معاند، مانند سازمان مجاهدین خلق، با شروع جنگ تحمیلی قراردادن نیروهای سپاه پاسداران در تنگنای مالی و

تسلیماتی و فراهم نمودن زمینه سقوط خرمشهر

نقش بنی صدر به عنوان فرمانده کل قوا در سقوط خرمشهر: با شروع جنگ تحمیلی قراردادن نیروهای سپاه پاسداران در تنگنای مالی و تسلیحاتی و فراهم نمودن زمینه سقوط خرمشهر

علت برکناری بنی صدر از فرماندهی کل قوا: فاصله گرفتن از خط امام و پیوستن به گروه های منحرف و معاند، مانند سازمان مجاهدین خلق، با شروع جنگ تحمیلی قراردادن نیروهای سپاه پاسداران در تنگنای مالی و تسلیحاتی و فراهم نمودن زمینه سقوط خرمشهر. در نتیجه این اعمال و رفتار برکناری وی از فرماندهی کل قوا توسط امام

عاقبت بنی صدر: **بدنبال اقدامات بنی صدر در امور سیاسی و جبهه، برکناری وی از فرماندهی کل قوا توسط امام؛ چند روز بعد رأی نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت سیاسی او. تأیید این رأی توسط امام خمینی و عزل بنی صدر از منصب ریاست جمهوری (خرداد ۱۳۶۰)**

علت عزل بنی صدر از ریاست جمهوری: قرار گرفتن در موقعیت و مقامات مهمی چون ریاست جمهوری وی، واگذاری فرماندهی کل قوا و ریاست شورای انقلاب؛ غرور فراوان بنی صدر در نتیجه امتناع وی از پذیرش محمد علی رجایی، اما اجبار در آن در نتیجه اقدام بنی صدر به اختلاف افکنی میان مسئولان و نهادهای نظام، و فاصله گرفتن از خط امام و پیوستن به گروه های منحرف و معاند، مانند سازمان مجاهدین خلق، با شروع جنگ تحمیلی قراردادن نیروهای سپاه پاسداران در تنگنای مالی و تسلیحاتی و فراهم نمودن زمینه سقوط خرمشهر در نتیجه این اعمال و رفتار برکناری وی از فرماندهی کل قوا توسط امام؛ چند روز بعد رأی نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عدم کفایت سیاسی او. تأیید این رأی توسط امام خمینی و عزل بنی صدر از منصب ریاست جمهوری (خرداد ۱۳۶۰)

اوضاع سیاسی پس از عزل بنی صدر: (چگونگی ریاست جمهوری رجایی): با خلع بنی صدر، پیروزی محمد علی رجایی در دومین دوره انتخابات ریاست جمهوری پیروز شد (۲ مرداد ۱۳۶۰ه) و انتصاب محمد جواد باهنر به نخست وزیری عاقبت رجایی: دوره ریاست جمهوری خیلی کوتاه رجایی؛ شهادت ایشان به همراه نخست وزیر و یاور انقلابی خود در انفجار دفتر نخست وزیری توسط منافقین در ۸ شهریور ۱۳۶۰.

اوضاع کشور پس از شهادت رجایی و باهنر: (علت انتخاب آیت الله مهدوی کنی به ریاست هیئت دولت): پس از شهادت رئیس جمهور رجایی و نخست وزیر باهنر، انتصاب آیت الله مهدوی کنی را به ریاست هیئت دولت توسط مجلس شورای اسلامی با هدف عدم وقفه در اداره امور کشور و جنگ

سومین رئیس جمهور: اندکی بعد، شرکت گسترده مردم ایران در انتخابات سومین دوره ریاست جمهوری و انتخاب آیت الله سید علی خامنه ای به ریاست جمهوری اسلامی ۱۰ مهر ۱۳۶۰

انتصاب: میرحسین موسوی

معرفی میرحسین موسوی: به تصدی منصب نخست وزیری به مجلس شورای اسلامی توسط آیت الله خامنه ای

باقی ماندن آیت الله خامنه ای دو دور متوالی در سمت ریاست جمهوری اسلامی ۱۳۶۸-۱۳۶۰

دوران ریاست جمهوری آیت الله خامنه ای: دو دور متوالی سمت ریاست جمهوری اسلامی در سالهای ۱۳۶۸-۱۳۶۰ در این دوره، ایجاد ثبات سیاسی و امنیتی بیشتر و اداره امور جنگ با توان و موفقیت بیشتر. همچنین بازگشایی دانشگاههای تعطیل شده پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در دوره مذکور مهر ۱۳۶۲؛

علت تشکیل مجمع تشخیص مصلحت: ایجاد مشکلاتی در اداره کشور با بروز پاره ای از اختلافها میان مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان در زمان ریاست جمهوری آیت الله خامنه ای؛ از این رو، تشکیل مجمع تشخیص مصلحت به فرمان حضرت امام، مرکب از مسئولان عالی رتبه کشور و صاحب نظران برجسته، به منظور رسیدگی به اختلافات میان مجلس و شورای نگهبان

اعضای تشکیل دهنده مجمع تشخیص مصلحت: مسئولان عالی رتبه کشور و صاحب نظران برجسته هدف از تشکیل مجمع تشخیص مصلحت: رسیدگی به اختلافات میان مجلس و شورای نگهبان

ارتحال امام خمینی و انتخاب حضرت آیت الله خامنه ای به رهبری

ارتحال امام: ارتحال امام خمینی در شامگاه 13 خرداد 1368 بعد از یک دوره بیماری در 87 سالگی

رساندن خبر ارتحال حضرت امام توسط یادگار گرامی ایشان حجت الاسلام سید احمد خمینی صبح روز بعد به اطلاع مردم ایران و جهان. دو روز بعد، دفن پیکر مطهر امام شهیدان در میان حزن و اندوه میلیونها نفر از تشییع کنندگان در بهشت زهرا تهران.

اوضاع کشور پس از ارتحال امام: بلافاصله پس از رحلت بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، تشکیل جلسه مجلس خبرگان رهبری و با اکثریت قریب به اتفاق آراء، انتصاب حضرت آیت الله سید علی خامنه ای به مقام رهبری به دلیل داشتن شرایط و ویژگیهای مندرج در اصل یکصد و نهم قانون اساسی (۱۴ خرداد ۱۳۶۸)

شرایط مندرج در اصل یکصد و نهم قانون اساسی برای رهبری: اجتهاد، عدالت، تقوا، بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، درایت، تدبیر، شجاعت و توانمندی های مدیریتی.

سابقه آیت الله خامنه ای: حضور و نقش فعال حضرت آیت الله خامنه ای در مبارزه با رژیم پهلوی از ابتدای نهضت تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان شاگرد و پیرو حضرت امام خمینی؛ از این رو، دستگیر، زندانی و تبعید شدن ایشان برای بارها. ایشان یابوری بصیر و ثابت قدم در خدمت انقلاب و حضرت امام در دوران جمهوری اسلامی و در شرایط گرفتاری کشور در توطئه های پیچیده دشمنان خارجی و ضد انقلاب داخلی و جنگ تحمیلی، نیز داشتن مسئولیتهای خطیری از جمله آنها دو دوره ریاست جمهوری

حمله تروریستی مجاهدین خلق در تیر 1360 به معظم له و جراحت شدید ایشان و رسیدن به مقام جانبازی انقلاب اسلامی علت انتخاب آیت الله خامنه ای به جانشینی امام: حضور و نقش فعال حضرت آیت الله خامنه ای در مبارزه با رژیم پهلوی از ابتدای نهضت تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان شاگرد و پیرو حضرت امام خمینی؛ از این رو، دستگیر، زندانی و تبعید

شدن ایشان برای بارها . ایشان یآوری بصیر و ثابت قدم در خدمت انقلاب و حضرت امام در دوران جمهوری اسلامی و در شرایط گرفتاری کشور در توطئه های پیچیده دشمنان خارجی و ضد انقلاب داخلی و جنگ تحمیلی ، نیز داشتن مسئولیتهای خطیری از جمله آنها دو دوره ریاست جمهوری

حمله تروریستی مجاهدین خلق در تیر 1360 به معظم له و جراحت شدید ایشان و رسیدن به مقام جانبازی انقلاب اسلامی ؛ بعثت داشتن چنین ویژگی ها و سوابقی انتخاب ایشان توسط خبرگان ملت به عنوان فرد صالح، شایسته و لایق برای رهبری انقلاب اسلامی،

تهیه کننده: مرضیه نوریان- دبیر تاریخ - مشهد

کانال تخصصی "تاریخ من"

ناشر تخصصی جزوات درسی _ آموزشی "هدفدار تاریخ"

@tarikheman3

@TARIKHEMAN3

تاریخ من @tarikheheman3